

Є. І. Головаха

Біографічний метод

БІОГРАФІЧНИЙ МЕТОД – метод дослідження у психології, соціології та інших суспільних науках, спрямований на вивчення особливостей життєвого шляху особи в певному макро- та мікросоціальному оточенні. Перші дослідж. із застосуванням Б. м., що здійснювалися на поч. 20 ст., були зосередж. на аналізі ретроспект. біограф. матеріалів (автобіографії, листи, щоденники, систематиз. спогади людей тощо). У соціології ці дослідж. започаткували В. Томас та Ф. Знанецький (10–20-і рр. 20 ст.), які розробили теор. засади Б. м. й використали його для ґрунтов. аналізу процесів адаптації мігрантів до нових соц. умов. Психол.-біограф. дослідж. у 20–30-і рр. набули бурхл. розвитку в діяльності співроб. Віден. інституту психології під керівництвом Ш. Бюлера. Завдяки застосуванню нових біограф. методик (біограф. інтерв'ю, клін. бесіда, вимірювання хронол. ліній життєвої активності тощо) ці дослідж. дали змогу створити необхідні передумови для здійснення т. зв. лонгітюдів – досліджень, учасники яких перебувають під обстеженням психологів та соціологів упродовж тривалого часу. В одному з найвідоміших лонгітюд. досліджень – Каліфорн. лонгітюді (30–70-і рр.) – групу людей обстежували з дитинства до зрілого віку, що дало змогу з'ясувати роль багатьох чинників соц. середовища у формуванні особистості та її життєвого шляху. Б. м. розробляли й застосовували у Чиказькому, Дьюкському, Каліфорнійському, Левенському, Боннському університетах. Сучасні біограф. методики зосереджені не тільки на ретроспект. аспектах життєвого шляху, а й на вивченні життєвої перспективи у її зв'язку з подіями минулого і сьогодення особи. Розроблено тест, біограф. методики, які уможливають дослідж. ціліс. суб'єктив. картини життєвого шляху. Деякі з цих методик використовують у мас. опитуваннях, репрезентат. для великих соц. груп. В укр. науці біограф. методики використовували вчені факультету соціології та психології Київ. університету та відділу соц. психології Інституту соціології НАНУ. В останньому створено методику каузометрії, яка дає змогу здійснювати кількіс. та якіс. аналіз різних складових суб'єкт. картини життєвого шляху особи. Каузометрія широко використовується як діагност. та психотерапевт. процедура в Україні та у близькому зарубіжжі.

Рекомендована література

1. Рыбников Н. Автобиографии как психологические документы // Психология. 1930. Т. 3, вып. 4;

2. Жизнь как творчество. К., 1985;
3. Жизненный путь личности. К., 1987;
4. Соціологія: Навч. посіб. К., 1999.

Бібліографічний опис:

Біографічний метод / Є. І. Головаха // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-35288>. – Останнє поновлення : 12 черв. 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).